

'N KRITIESE KYK NA DIE NOUTETIESE BERAAD VAN JAY E. ADAMS

A.J. Smuts

Op die terrein van die pastorale sorg is Jay Adams 'n kontroversiële figuur. Hy is 'n vrugbare skrywer wie se geskrifte by hul duisende verkoop word. Sy benadering het veral aanklank gevind by behoudende, skrifgetroue predikante, aangesien hy ou Gereformeerde waarhede in die taal van vandag oordra en standpunt inneem teen invloedryke rigtinge van ons tyd. In sy boekie "What about nouthetic counseling?" deel hy iets mee omtrent die entoesiastiese ontvangs wat sy benadering geniet: ¹⁾ "Nouthetic counseling has been growing rapidly....This phenomenal growth among pastors, elders and other leaders in the evangelical church has occasioned a good bit of discussion; some negative; most positive. As a result, scores of book reviews, magazine articles, numerous analyses, classroom studies, two masters theses and one doctoral dissertation have been forthcoming." Hierby deel hy dan mee dat ses lektorate ontstaan het en talle korter en langer kursusse omtrent sy benadering gehou is, terwyl 'n hele aantal seminaries, kolleges en Bybelskole die beginsels van noutetiese beraad onderrig en die basiese tekste gebruik waarin dit uiteengesit is. Ook in Suid-Afrika het die werk van Adams navolging geniet. Ten minste twee proponentsverhandelinge is aan hom gewy²⁾ terwyl ook verwys kan word na 'n onlangse artikel waarin sy benadering met die van Thurneysen vergelyk word³⁾.

Aan die ander kant is daar egter ook diegene wat nie hierdie entoesiasme deel nie en krities staan teenoor sekere aspekte van Adams se gedagtegang. Die doel van hierdie artikel is om te wys op sekere sake in Adams se werk waarteen wel sulke kritiek ingebring kan word. Dit moet egter nie gesien word as 'n verwerping van dit wat waardevol is in sy geskrifte nie, maar wel as waarskuwing dat alles wat hy voorstaan nie op onkritiese wyse oorgeneem kan word nie.

WIE IS ADAMS?

Gebore in Baltimore in die VSA in 1919, is James Edward Adams 'n volboed-Amerikaner. Nadat hy sy voorstudie vir die teologie aan die Johns Hopkins Universiteit voltooi het, het hy die BD-graad aan die "Reformed Episcopal Seminary" behaal, daarna die graad STM aan die "Temple University School of Practical Theology" en 'n Ph. D. aan die Universiteit van Missouri. Later, nadat hy reeds tot die akademiese lewe toegetree het, het hy 'n ondervinding

gehad wat 'n diep indruk op sy denke gehad het. Hy het naamlik tydens 'n somersesemester aan die Universiteit van Illinois onder leiding van O. Hobart Mowrer studeer. Omtrent sy werk saam met Mowrer in twee psigiatriese hospitale vertel hy in "Competent to counsel" die volgende⁴): "In these two mental institutions, we conducted group therapy with Mowrer for seven hours a day. Along with five others, I flew with him, drove with him, ate with him and argued with him five days a week...I feel that the summer program was a turning point in my thinking".

Na voltooiing van sy teologiese studies was Adams predikant in Westelike Pennsylvania en New Jersey, waar hy gemeentes van die Verenigde Presbiteriaanse Kerk, die "Reformed Presbyterian Church" en die "Orthodox Presbyterian Church" bedien het. Hy was ook drie jaar lank verbonde aan die "Department of Public Speaking" van die Universiteit van Illinois, waar hy ook 'n doktorsgraad in spraakkunde verwerf het. Uit hierdie studie het sy boek "Pulpit Speech" sy ontstaan gehad.

Later het hy dosent aan die Westminster Teologiese Seminarie in Philadelphia geword - aanvanklik as medeprofessor en sedert 1975 as volle professor in die praktiese teologie. In 1976 is hy, behalwe hoogleraar, ook dekaan van die "Institute of Pastoral Studies of the Christian Counseling and Educational Foundation."

Gesien teen die agtergrond van sy kerkverband, opleiding en huidige akademiese posisie is dit verstaanbaar dat Adams 'n behoudende Gereformeerde teoloog is, wat in sy werk steeds streng Skrifgebonde wil wees. Juis hierdie feit bied die moontlikheid om met hom in gesprek te tree en selfs op sekere punte van hom te verskil.

As vrugbare skrywer, het Adams teologiese werke oor verskillende temas die lig laat sien. Afgesien van werke oor die doop, kanseltaal en 'n hele reeks studies oor die prediking van sekere bekende predikers, handel meeste van sy werke oor die pastorale sorg en die gemeentebediening. Hy skryf in populêre trant en maklik-verstaanbare taal en steeds met groot entoesiame en oortuiging. Op meer as een bladsy polemiseer hy skerp met andersdenkendes, m.n. met bekende sielkundiges. Dit doen hy dikwels deur van spot gebruik te maak. Moontlik is dit juis sy manier van skryf wat meebring dat sy werke deur sommige met groot vreugde en instemming gelees word, terwyl dit ander lesers van hom vervreem.

Op meer as een bladsy van sy boeke moet die ingeligte leser vraagtekens plaas by sommige van sy stellinge. Soms word die indruk gewek dat hy eers 'n karikatuurbeeld opstel, om daarna daarteen te velde te trek. Dit is beslis die geval in sy veelvuldige verwysings na die werk van Carl Rogers. "His eagerness to communicate his ideas in an informal popular style occasionally tends toward straw-man caricatures," beweer O'Donnel ⁵⁾, "...and, even more seriously, it sometimes results in misrepresentation of the facts."

Voorbeelde hiervan is nie moeilik om te vind nie. Die volgende is enkele daarvan: "Rogerian (sy term vir die kliëntgesentreerde benadering in die psigoterapie) counselors do not listen"⁶⁾. "The (Freudian) counselor sits out of view jotting down a few notes. Perhaps now and then he utters an occasional grunt." ⁷⁾ "The way Skinner changes men is akin to the Communist brainwashing techniques. For Skinner and company, all that the counselor must do is to zap the counselee with an electric current from behind (punishment) and hold a carrot out in front (reward) and he can teach the counselee to run any maze he wishes." ⁸⁾ Om die benadering van Skinner met kommunistiese breinspoeling gelyk te stel, is sekerlik nie 'n korrekte weergawe daarvan nie. Peter van Katwyk het blykbaar dieselfde indruk gekry, want in sy bespreking van "The Journal of Pastoral Practice", waarvan Adams hoofredakteur is, sê hy: ⁹⁾ "Personally I felt antagonized by the strident, belligerent spirit of nouthetic exclusivity which broadly sweeps aside "Freudian fatalism, Rogerian humanism, Skinnerian behaviorism, and Christian eclecticism", ... especially when there is evidence that these attacks come too easily, almost with relish, without an adequate understanding or appreciation of the depth and complexity of the issues."

WAT IS NOUTETIESE BERAAD?

Na voorgaande opmerkinge rondom die persoon en algemene benadering van Adams, moet nou stilgestaan word by een aspek van sy werk - weliswaar die hoofsaak daarvan - t.w. sy siening van wat hy noem "nouthetiese beraad" ("nouthetic counseling"). Die uitvoerigste uiteensetting hiervan word gevind in sy bekende boek "Competent to Counsel". Hoewel hy verklaar dat hy geen beswaar sou hê teen 'n term soos "Biblical counseling" of "Christian counseling" nie, verkies hy tog hierdie vreemde benaming, wat hy aflei van die Griekse woord "nouthesis" of die werkwoord "noutheteo", wat gewoonlik vertaal word met "vermaning" en "vermaan". Uit die Skrifgedeeltes waar hierdie woord voorkom, lei hy drie grondbeginsels af. Hierdie grondbeginsels word dan die drie basiese elemente waarom hy sy siening van die nouthetiese beraad bou. ¹⁰⁾

Dit is die volgende:

1. Die fundamentele doel daarvan is om persoonlikheids- en gedragsverandering te bewerkstellig. Dit veronderstel dat daar iets verkeerd is in die persoon, wat gekonfronteer moet word. Hy stel dit ook soos volg:¹¹⁾ "Nouthetic counseling, in its biblical usage, aims at straightening out the individual by changing his patterns of behavior to conform to biblical standards." Hier moet gelet word op die nadruk op gedragspatrone.
2. Noutetiese beraad maak gebruik van die metode van verbale konfrontasie. Die gedagte aan verbale konfrontasie vorm die sluitsteen van die noutetiese benadering. Soms maak Adams egter ook gebruik van ander metodes om gedragsverandering te bewerkstellig, soos sal blyk wanneer sy opvoedingsmetodes bespreek word.
3. Die doel of motief van noutetiese beraad is altyd die welsyn van die ander persoon.

In 'n later geskrif¹²⁾ stel Adams dit nog duideliker, wanneer hy die drie stappe van noutetiese beraad soos volg omskryf:

- "1. Discernment of wrong doing in another that God wants changed.
2. Verbal confrontation of another with the Word of God in order to change his attitudes or behavior.
3. Confrontation of another for his benefit."

Dit kan in een sin saamgevat word:¹³⁾ "Change by confrontation coupled with concern."

ENKELE KANTTEKENINGE

Wanneer Adams se siening nagegaan word, is daar enkele sake waarby vraagtekens geplaas moet word.

1. In die eerste plek moet daarop gewys word dat hy alle menslike probleme in slegs twee kategorieë verdeel. Aan die een kant is daar fisies-organiese probleme (waarvoor die persoon nie verantwoordelik gehou kan word nie) en aan die ander kant probleme wat die gevolg van sonde is. Eersgenoemde is die terrein van die mediese dokter, van wie hy sê: "Physicians are body-orientated persons." Laasgenoemde is die terrein van die pastor, wat dit langs die weg van konfrontasie moet hanteer. Vir kliniese sielkundiges en die psigiater het hy min liefde. Hy meen dat die psigiater hom moet beperk tot sake wat van uitgesproke organiese aard is, soos breinskade. Selfs so iets as skisofrenie is vir Adams 'n saak vir die pastor en nie vir die psigiater nie.

Teen so 'n indeling in waterdigte kompartemente moet beswaar aangeteken word. Dit gaan uit van 'n dualistiese mensbeeld, waarby die mens op Cartesiaanse wyse in liggaam en siel verdeel word, terwyl die twee origens min met mekaar te doen het. Die insigte op die gebied van die psigosomatiek en die ontwikkelinge op die terrein van die farmakologie, waar voortdurend nuwe middels ontwikkel word wat op die geestesprosesse en emosies van die mens inwerk, onderstreep die feit dat die mens 'n ondeelbare eenheid is. Nie slegs die pasiënt is 'n volledige mens nie, maar ook die geneesheer. Adams se siening is gebore uit reaksie teen psigiaters en ander wat doelbewus adviese met morele implikasies aan hul pasiënte gee en hulle so skuldig maak aan 'n grensoorskryding. Selfs al sou 'n geneesheer hom egter hieraan onthou, sal hy tog in 'n interpersoonlike verhouding teenoor sy pasiënt te staan kom, waarin albei van hulle as mense met waardes en waarde-oordele aanwesig is. In so 'n verhouding speel verskynsels soos oordrag en teenoordrag 'n rol, selfs al word nie daarmee rekening gehou nie.

2. Verder stel Adams as fundamentele noutetiese beginsels dat al die mens se (nie-organiese) probleme hamartogenies van aard is, d.w.s. afkomstig is uit sy sonde. As algemene teologiese beginsel kan hiermee nie fout gevind word nie. Die probleme van hierdie wêreld het immers hul ontstaan by die sondeval gehad. Die probleem ontstaan egter wanneer hy hierdie beginsel toepas op enkelinge en daaruit gevolgtrekkings soos die volgende maak: ¹⁴⁾ "Depressed persons whose symptoms fail to show any sign of a biochemical root should be counseled on the assumption that they are depressed by guilt." Afgesien van die vraag of die pastor hoegenaamd in 'n posisie is om te oordeel oor die biochemiese aspekte van 'n depressiewe toestand, is dit beslis nie 'n Bybelse gedagte dat alle neerslagtigheid direk herlei moet word tot persoonlike skuld nie. Mense raak depressief as gevolg van 'n verskeidenheid van oorsake: teëspoed, fisiese siekte, neerdrukkende omstandighede, die verlies van 'n dierbare, ens. Lyding en bedruktheid is dikwels die gevolg van die gebrokenheid van die wêreld waarin ons leef en waarvan die individu die slagoffer is. By geleentheid is aan Adams die vraag gestel: "Waar verskil u benadering van dié van Job se vriende?" Op hierdie vraag het hy geantwoord dat Job se sonde geleë was in die feit dat hy nie sy leed op die regte wyse hanteer het nie. Daarom moes hy deur God gekonfronteer word ¹⁵⁾. As die pastor hom egter in die posisie van God probeer plaas, kan hy hom maklik skuldig maak aan selfoorskating. Hy is immers nie alwetend nie en mag die ander persoon heeltemal verkeerd verstaan - soos Job se vriende dit ook gedoen het.

3. Dit bring ons by oorweging van die beginsel van noutetiese konfrontasie, soos deur Adams voorgestaan. Omdat hy alle menslike problematiek (behalwe die suiwer fisiese) in terme van sonde en skuldbelydenis benader, ken hy slegs een metode, nl. konfrontasie. Dit gaan uit van die veronderstelling dat hy by voorbaat reeds oor al die antwoorde beskik. Adams gee toe dat die pastor eers goed na die ander moet luister ¹⁶⁾, maar wanneer hy aandui hoe en waarna geluister moet word, sê hy ¹⁷⁾: "Nouthetic counselors listen in order to gather the data about which to advise people." Tereg tipeer van Katwyk hierdie benadering soos volg: ¹⁸⁾ "The emphasis is on knowing the Bible rather than knowing the counselee, and on dealing with the counselee not in terms of what he or she is, but what he or she should be." Hy ¹⁹⁾ verwys na Virginia Stair wat so 'n benadering beskryf as "the sin model - therapy in which it is believed that something is wrong with the patient's thinking, values, and attitudes which requires changing ....The sin model is a 'should be' system and presumes that the therapist knows what the patient should be and become."

'n Benadering van hierdie aard is besonder outoritêr en is wesenlik eenrigting-verkeer: die pastor is daar om adviese uit te deel uit die Woord. Hier moet die pastor egter besonder versigtig wees. Terwyl hy as ampsdraer met ampsgesag moet sê: So spreek die Here!, moet hy nie meen dat hy noodwendig al die antwoorde in voorraad het nie. In meer as een geval is menslike probleme so gekompliseerd dat die pastor en gemeentelid saam op weg moet gaan om te soek na die antwoord wat God juis vir hierdie mens in hierdie omstandighede het.

4. Die noutetiese benadering is dus direkief, outoritêr en intellektualisties, met doelbewuste verontagsaming van die emosionele aspekte. Dit hang weer saam met Adams se gebruik van die Bybel. Verskillende skrywers het al gewys op die neiging tot biblisisme in die wyse waarop Adams die Skrif hanteer. ²⁰⁾ In sy 'n benadering word alte maklik van tekste as bewysplase gebruik gemaak, sonder om die Bybel in verband te lees. Hielema ²¹⁾ is van oordeel dat, wanneer die Bybel op hierdie wyse as teksboek vir beraad gebruik word, dit 'n ernstige onderskatting van die werk van die Heilige Gees in die geskiedenis van die Christendom en in die lewê van die gelowige impliseer.

5. Dit is interessant om daarop te let dat Adams se benadering dikwels so 'n sterk ooreenkoms met dié van die gedragsterapie vertoon. Hy lê baie klem op verkeerde "response patterns" wat met behulp van verskillende tegnieke - hoofsaaklik deur middel van straf of negatiewe kondisionering - afgeleer moet word. Sy beskouinge oor die opvoeding van kinders bevat voorbeelde hiervan. As uitgangspunt geld vir hom dat, aangesien die kinders in sonde gebore is, die ouers daarop ingestel moet wees dat hul kinders op 'n sondige wyse sal optree. Opvoeding bestaan dus grotendeels uit 'n poging om hierdie sondige gedragspatrone met behulp van dissipline en straf te breek. Om dit te bereik, kan van verskillende metodes gebruik gemaak word. Een metode wat deur hom aan die hand gegee word, is dat in die huis 'n lys aangebring moet word, waarop besonderhede van elke voorval van wangedrag in vier kolomme aangebring kan word: Misdaad ("Crime" - sic!), Straf, Deur wie en Wanneer. As voorbeeld gee hy die geval wanneer 'n kind 'n leuen vertel. 'n Toepaslike straf vir so 'n misdaad sou wees om die kind se mond met seep uit te was, te eis dat die kind om verskoning vra en die saak regstel deur die waarheid te vertel. In 'n voetnoot voeg ²²⁾ hy dan by dat, as die kind oud genoeg is, dit van hom vereis word om eers navorsing te doen oor verskillende tipes seep deur aan die vervaardigers te skryf om seker te maak dat die seep wat vir die toediening van sy straf gekies is, nie skadelik is nie. Daar word nie gesê of die toediening van die straf dan uitgestel word tot die antwoorde na 'n paar weke ontvang is nie.

Uit bogenoemde voorbeeld is dit duidelik dat Adams in reaksie is teen 'n opvoedingspatroon waaruit dissipline en ouerlike gesag verdwyn het. In sy reaksie gaan hy egter so ver, dat sy metodes herinner aan die opvattinge van die 19de eeu, toe die gedagte algemeen was dat 'n kind se sondige wil gebreek moet word. As 'n kind dus opstandig was, is eenvoudig voortgegaan met straf todat hy gekonformeer het.

Samevattend moet dus gesê word dat juis omdat Jay Adams by uitstek 'n reaksiefiguur is, omdat hy geneig is om polemie te skryf en omdat hy eenvoudig skryf, sy lesers maklik kan dink dat hulle by hom die volle antwoord gevind het. Sy werke kan dan as handboeke met gebruiksaanwysings vir die pastorale sorg aangewend word - iets wat beslis nie aanbeveel kan word nie.

By alle waardering wat ons vir Adams kan hê, mag nie uit die oog verloor word dat hy in sy benadering besonder eensydig is nie. Die Bybel gee 'n plek aan konfrontasie, maar ken ook ander benaderinge en aksente, soos troos. Christus het ook by geleentheid skerp konfronterend opgetree (vgl. die ryk jongman), maar Hy het Hom ook ontferm oor die siekes en gebrokenes en hulle genees. Sy aardse bediening was gekenmerk deur Woord-, maar ook deur daadverkundiging.

Daar moet gestreef word na 'n gebalanseerde benadering in die pastorale sorg. Dit word in die volgende aanhaling goed verwoord:²³⁾

"Daar is al gesê dat volgelinge van Carl Rogers alleen persoon- en nie probleemgerig is nie. Hulle luister nie na wat die persoon sê nie - die inhoud is nie so belangrik nie - alleen sy emosies. Daarenteen word beweer dat Jay Adams en sy volgelinge alleen probleemgerig is waarby die mens en sy gevoelens op die agtergrond tree vir die pastor. Beide uiterstes dien vermy te word. Dit gaan vir die pastor om hierdie mens en sy gevoelens wat hy ervaar en juis omdat dit vir hom om die mens gaan, gaan dit vir hom ook om die probleem wat daardie mens het."

NOTAS

1. J.E. Adams, What about nouthetic counseling? Philadelphia 1976, 1.
2. J.C. Landman, 'n Kritiese bespreking van noutetiese pastoraat soos aangetref by J.E. Adams. Ongepubliseerde proponentverhandeling, Universiteit van Pretoria 1977.
3. A.S. van Niekerk, "Sielsorg volgens Eduard Thurneysen en Jay E. Adams, "Theologia Viatorum Jrg 7, no 1 (Junie 1979), 13-20.
4. Competent to counsel, Grand Rapids 1970, XV.
5. G.H. O'Donell, in Boekbespreking van "The big umbrella and other essays and addresses on christian counseling," in The Westminster Theological Journal vol 45 no 3 (1973), 380.

6. Adams, Competent, 87.
7. J.E.Adams, The big umbrella and other essays and addresses on christian counseling, Philadelphia 1972, 41.
8. Ibid., 131.
9. P.L.van Katwyk, Boekbespreking van "Journal of Pastoral Care" vol II, Calvin Theological Journal (April 1980), 75.
10. Adams, Competent, 44 v.
11. Ibid., 46.
12. J.E.Adams, The Christian counselor's manual, Philadelphia 1973, 14.
13. Ibid.
14. Adams, Competent, 126.
15. J.E.Adams, What about nouthetic counseling? Philadelphia 1976, 49.
16. Competent, 70.
17. Ibid., 91.
18. Van Katwyk, op.cit. 75.
19. Ibid.
20. Cf. bv. J.S.Hielema, Pastoral or christian counseling, Leeuwarden 1975, 233; J.J. de Klerk, Herderkunde, Pretoria 1978, 44; H.J.C. Pieterse, Huwelikspastoraat, Pretoria 1977, 67.
21. Hielema, op.cit., 234.
22. Competent, 184 en 188-9.
23. E.A. van Niekerk, Praktiese riglyne hoe om met die hart te luister (Deel 2), Die Kerkbode Jaargang 132 Deel CXXC No 21 (21 Mei 1980), 668.